

Barbara SORYCHTA-WOJSCZYK
Anna MUSIOŁ-URBAŃCZYK
Politechnika Śląska
Wydział Organizacji i Zarządzania
Instytut Zarządzania i Administracji

ANALIZA WYKORZYSTANIA FUNDUSZY EUROPEJSKICH W POLSCE – NOWA PERSPEKTYWA, NOWE WYZWANIA DLA ROZWOJU WOJEWÓDZTW

Streszczenie. W artykule dokonano analizy wykorzystania planowanych na lata 2007-2013 środków Unii Europejskiej w Polsce oraz pokazano zauważalne w Polsce efekty wykorzystania tych środków, co potwierdzają badania oraz hasło kampanii reklamowej: „Każdy korzysta – nie każdy widzi”. Ponadto zaprezentowano możliwości, jakie stoją przed Polską i regionami w nowej perspektywie finansowej 2013-2020, w ramach której otrzymaliśmy 82,5 mld euro z unijnej polityki spójności.

Słowa kluczowe: fundusze europejskie, regiony

THE ANALYSIS OF EU FUNDS IMPLEMENTATION IN POLAND – NEW PERSPECTIVE AND NEW CHALLENGES FOR THE DEVELOPMENT OF VOIVODESHIPS

Abstract. The article analyses the utilisation of the European Union financial means planned for the years 2007-2013 in Poland and presents noticeable results of how those means were utilised in Poland, which is corroborated by the research and a slogan of an advertising campaign: "Everybody profits – not everybody sees it". Furthermore, the possibilities for the country and its regions in the new 2013-2020 financial perspective, as part of which Poland received 82.5 bln euro from the European Union Cohesion Policy were presented.

Keywords: european funds, regions

1. Wprowadzenie

Unia Europejska to wspólnota krajów znajdujących się na różnych poziomach rozwoju i mierzących się z różnymi wyzwaniami. Jako organizacja międzynarodowa dysponuje własnym budżetem, z którego finansowane są działania, mające na celu rozwiązywanie wspólnych problemów. W ten sposób od ponad 40 lat Unia realizuje aktywną politykę rozwoju regionalnego, zwaną też polityką spójności lub polityką strukturalną. Jej głównym celem jest zmniejszenie różnic w rozwoju krajów i regionów, co zwiększa konkurencyjność krajów członkowskich i samej Unii na globalnym rynku. Unia Europejska w dokumencie strategia „Europa 2020” określiła, na co zostaną przeznaczone jej fundusze. Szczegółowy plan wydawania unijnych funduszy, zwany jest Wieloletnimi Ramami Finansowymi. Strategia „Europa 2020” jest dziesięcioletnią strategią Unii Europejskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, zapoczątkowaną w 2010 r. Unia Europejska określiła pięć nadrzędnych celów, które ma osiągnąć do 2020 roku, a są to:

- 1) Zatrudnienie (75% osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę).
- 2) Badania i rozwój (na inwestycje w badania i rozwój powinniśmy przeznaczać 3% PKB Unii).
- 3) Zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii (należy ograniczyć emisje gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu z 1990 r. (lub nawet o 30%, jeśli warunki będą sprzyjające), 20% energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych efektywność energetyczna powinna wzrosnąć o 20%).
- 4) Edukacja (ograniczenie liczby uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 10%, co najmniej 40% osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe).
- 5) Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln).

Strategia zawiera również siedem tzw. inicjatyw przewodnich, na podstawie których Unia Europejska i władze państw członkowskich będą nawzajem uzupełniać swoje działania w kluczowych dla strategii obszarach, takich jak: *inteligentny wzrost gospodarczy* (1. Europejska agenda cyfrowa. 2. Unia innowacji. 3. Mobilna młodzież); trwały wzrost gospodarczy (4. Europa efektywnie korzystająca z zasobów. 5. Polityka przemysłowa w erze globalizacji) oraz wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu (6. Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia. 7. Europejski program walki z ubóstwem).

W artykule na podstawie web/desk research dokonano analizy wykorzystania planowanych na lata 2007-2013 środków Unii Europejskiej w Polsce oraz pokazano efekty wykorzystania tych środków. Ponadto zaprezentowano możliwości, jakie stoją przed Polską i regionami w nowej perspektywie finansowej 2013-2020.

2. Fundusze, programy i instrumenty finansowe Unii Europejskiej

Budżet Unii Europejskiej tworzą głównie dochody pochodzące z państw członkowskich. Obecnie budżet Unii osiąga poziom ok. 1% dochodu narodowego brutto Unii. Budżety roczne są ustalane w granicach wyznaczonych przez długoterminowy plan finansowy, zwany także perspektywą finansową Unii Europejskiej. Dzięki temu wydatki są ponoszone w sposób przewidywalny. Obecny plan finansowy obowiązuje do 2020 r. Unia Europejska wydaje pieniądze za pośrednictwem różnych funduszy, programów i instrumentów finansowych. Pięć głównych funduszy wspiera rozwój gospodarczy wszystkich krajów Unii, zgodnie z celami strategii Europa 2020. Są to:

- **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)** – jego celem jest zmniejszanie różnic w poziomie rozwoju regionów w Unii i wzmocnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej UE jako całości.
- **Europejski Fundusz Społeczny (EFS)** – głównym celem funduszu jest walka z bezrobociem w krajach członkowskich.
- **Fundusz Spójności (FS)** – jest to fundusz przeznaczony dla państw członkowskich, których dochód narodowy brutto (DNB) na mieszkańca wynosi mniej niż 90% średniej w UE. Jego celem jest zredukowanie różnic gospodarczych i społecznych oraz promowanie zrównoważonego rozwoju głównie poprzez duże inwestycje w zakresie infrastruktury transportowej i ochrony środowiska.
- **Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich** – fundusz ten zajmuje się wspieraniem przekształceń struktury rolnictwa oraz wspomaganie rozwoju obszarów wiejskich.
- **Europejski Fundusz Morski i Rybacki** – fundusz wspiera restrukturyzację rybołówstwa państw członkowskich.

Pozostała część wydatków Unii kierowana jest do realizacji celów specjalnych przez dodatkowe fundusze inwestycyjne, w tym Fundusz Solidarności Unii Europejskiej, który zapewnia wsparcie w przypadku poważnych klęsk żywiołowych oraz Instrument Pomocy Przedakcesyjnej, który stanowi wsparcie dla krajów kandydujących i dla potencjalnych kandydatów do UE. Poza tym Unia wprowadziła cztery instrumenty finansowe, tj. JASPERS

i JASMINE, które finansują wsparcie techniczne przy przygotowaniu dużych projektów infrastrukturalnych, JEREMIE, który ułatwia małym i średnim przedsiębiorstwom (MŚP) dostęp do mikrofinansowania oraz JESSICA, która wspomaga rozwój obszarów miejskich. Poza istniejącymi funduszami Unia przeznaczona w latach 2014-2020 specjalne środki na nowe programy dające dodatkowe wsparcie w różnych obszarach, tj.:

- Program Horyzont 2020, który ma stymulować prowadzenie prac badawczych na najwyższym poziomie, wspierać współpracę międzynarodową, innowacyjne przedsiębiorstwa itp.
- Program COSME, który ma ułatwić małym i średnim przedsiębiorstwom dostęp do rynków na terenie Wspólnoty i poza nią, a także ma zapewnić łatwiejszy dostęp do finansowania poprzez gwarancje kredytowe i kapitał.
- Program „Łącząc Europę”, który będzie najważniejszym instrumentem finansującym strategiczne inwestycje w infrastrukturę w zakresie budowy dróg, linii kolejowych, sieci energetycznych, a także rozwoju technologii informacyjno-komunikacyjnych.
- Program Erasmus+, który ma ułatwić pobyt młodych ludzi na stażach za granicą, co w rezultacie przyniesie poprawę ich umiejętności i zwiększy szansę na zatrudnienie.
- Program Kreatywna Europa, dzięki któremu więcej środków otrzyma europejska kultura, kino, telewizja, muzyka, literatura, teatr, dziedzictwo kulturowe i inne powiązane dziedziny.

Warunkiem otrzymania pomocy unijnej przez poszczególne państwa jest podpisanie **Umowy Partnerstwa** z Komisją Europejską. Jest to najważniejszy dokument określający strategię inwestowania środków europejskich w każdym kraju. Wyznacza on cele strategiczne i priorytety inwestycyjne kraju, łącząc je z celami strategii „Europa 2020” na rzecz inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu gospodarczego.

Programowanie wydatków jest konieczne, ponieważ każdy złożony projekt o dofinansowanie powinien zgadzać się z wytycznymi Unii Europejskiej (przede wszystkim ze Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty (SWW)) i Strategią Europa 2020, która zastąpiła obowiązującą w latach 2000-2010 Strategię Lizbońską (strategia ta stanowi długookresowy program rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej). Dlatego właśnie Narodowa Strategia Spójności (NSS) musi być uzgadniana z Komisją Europejską. Następnie na podstawie Narodowej Strategii Spójności tworzone są Programy Operacyjne, zaś na podstawie Programów Operacyjnych powstają szczegółowe opisy priorytetów. Aby było możliwe wykorzystanie środków z EFRR, EFS oraz FS, przygotowane zostały programy, które opisują, kto i na co może otrzymać dotację. Programy Operacyjne (PO) tworzone są na

podstawie SWW i NSRO (Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia). Obecnie wszystkie cele zawarte w NSS są realizowane przez określone programy finansujące:

- Program Infrastruktura i Środowisko – współfinansowany z EFRR i FS.
- Program Innowacyjna Gospodarka – współfinansowany z EFRR.
- Program Kapitał Ludzki – współfinansowany z EFS.
- 16 Programów Regionalnych – finansowane z EFRR.
- Program Rozwój Polski Wschodniej – finansowany z EFRR.
- Program Pomoc Techniczna – finansowany z EFRR.
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – finansowany z EFRR.

3. Wykorzystanie funduszy europejskich w Polsce w latach 2007-2013

Łączna suma środków zaangażowanych w realizację Narodowej Strategii Spójności zgodnie z planami wynosiła około 85,6 mld euro. Z tytułu realizacji NSS średniorocznie (do roku 2015) miało być wydatkowanych około 9,5 mld euro, co odpowiada około 5 proc. produktu krajowego brutto. Z tej sumy: 67,3 mld euro miało pochodzić z budżetu UE; 11,9 mld euro z krajowych środków publicznych (w tym ok. 5,93 mld euro z budżetu państwa) i ok. 6,4 mld euro miało być zaangażowanych ze strony podmiotów prywatnych. Łączna suma środków, która była przewidywana do włączenia w realizację działań rozwojowych, których głównym elementem była NSS, wynosiła łącznie ponad 107,9 mld euro, w tym 85,4 mld euro pochodziło ze środków UE. Szczegółowy podział funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce w układzie poszczególnych programów operacyjnych (po uwzględnieniu środków na dostosowanie techniczne i Krajowej Rezerwy Wykonania na lata 2007-2013) zgodnie z planem został przedstawiony w tabeli 1.

Należy więc zadać pytanie: Jak wykorzystaliśmy zaplanowane środki?

Wartość dofinansowania unijnego w już zakontraktowanych w Polsce projektach (rys. 1) wynosi blisko 288,0 mld zł, co stanowi 102% dostępnych środków unijnych (zgodnie ze stanem na 31 sierpnia 2015 r.). Największe wsparcie w ramach perspektywy finansowej 2007-2013 zostało skierowane na projekty z zakresu:

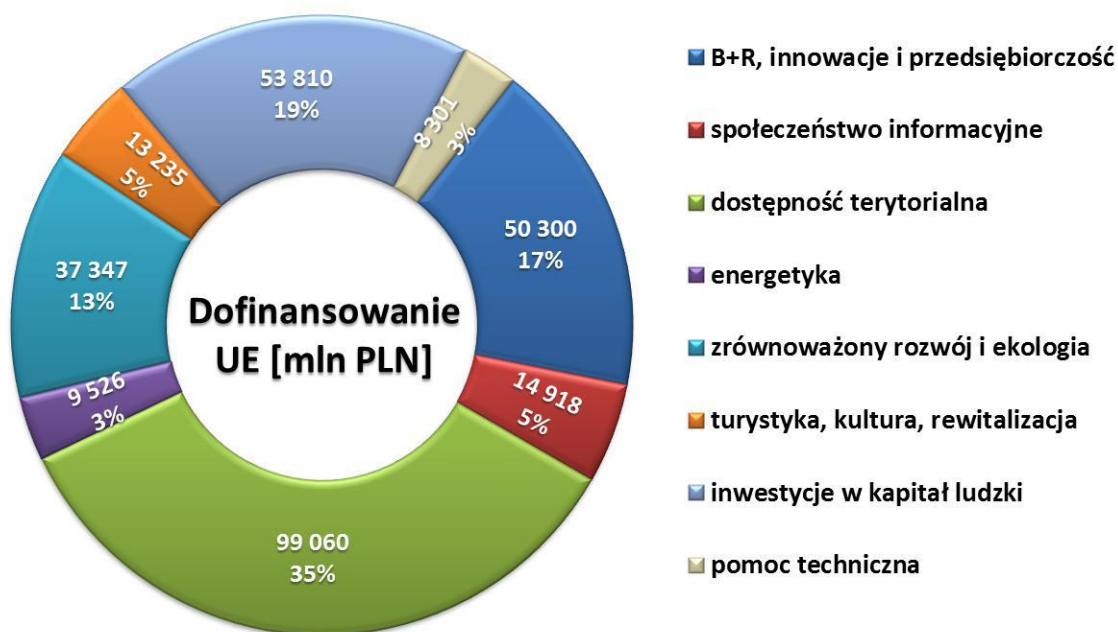
- dostępności terytorialnej (99 060 mln PLN, co stanowi 35%),
- inwestycji w kapitał ludzki (53 810 mln PLN, co stanowi 19%),
- B+R, innowacji i przedsiębiorczości (50 300 mln PLN, co stanowi 17%),
- oraz ochrony środowiska (37 347 mln PLN, co stanowi 13%).

Tabela 1

Podział funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce w układzie poszczególnych programów operacyjnych (po uwzględnieniu środków na dostosowanie techniczne i Krajowej Rezerwy Wykonania na lata 2007-2013)

Program	Alokacja (w mld euro)	Udział % w alokacji
Program Infrastruktura i Środowisko	28,3	41,8
Program Kapitał Ludzki	10	14,7
Program Innowacyjna Gospodarka	8,7	12,7
Program Rozwój Polski Wschodniej	2,4	3,5
Program Pomoc Techniczna	0,5	0,8
Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej	0,7	1,1
16 programów regionalnych	17,3	25,4
Razem	67,9	100

Źródło: www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-dzialania-funduszy/czym-sa-fundusze-europejskie/.

Rys. 1. Wartość dofinansowania UE w podziale na główne obszary wsparcia w ramach NSS 2007-2013 wg stanu na 31 sierpnia 2015 r. (dane w mln PLN, bez uwzględnienia programów EWT)

Fig. 1. The value of EU funding divided into main support areas in the range of the National Strategy of Cohesion in the years 2007-2013 due to the state on 31st August 2015. (data in million PLN, excluding the European Territorial Cooperation programs)

Źródło: Wykorzystanie środków UE w ramach Narodowej Strategii spójności na lata 2007-2013. Informacja miesięczna za sierpień 2015 r. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Warszawa, wrzesień 2015 r.

Największa wartość dofinansowania UE w ramach NSS 2007-2013 wg stanu na 31 sierpnia 2015 r. (dane w mln PLN, bez uwzględnienia programów EWT) w podziale na poszczególne kategorie beneficjentów przypadła na: przedsiębiorstwa (92 244 mln PLN, co stanowi 32%), jednostki samorządu terytorialnego (88 970 mln PLN, co stanowi 31%) oraz organy władzy administracji rządowej (63 309 mln PLN, co stanowi 23%).

Wśród efektów rzeczowych wpisujących się w cele Polityki Spójności na szczególną uwagę zasługują te, które dotyczą rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy, społeczeństwa informacyjnego, innowacyjności oraz badań i rozwoju, zrównoważonego rozwoju i poprawy dostępności terytorialnej. Dotychczas podpisane umowy zakładają osiągnięcie następujących przykładowych efektów rzeczowych (dane na 31 sierpnia 2015 r.):

- poprawa dostępności terytorialnej:
  - długość wybudowanych/przebudowanych autostrad i dróg ekspresowych: 1416 km,
  - długość wybudowanych/przebudowanych dróg krajowych i wojewódzkich: 3246 km,
  - długość wybudowanych/przebudowanych dróg powiatowych i gminnych: 6877 km,
  - długość wybudowanych/przebudowanych linii kolejowych: 1670 km,
  - liczba zakupionych/zmodernizowanych jednostek taboru komunikacji miejskiej: 2906 szt.;
- zrównoważony rozwój, ekologia:
  - długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej: 24 267 km,
  - długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej: 7103 km,
  - liczba wybudowanych/przebudowanych oczyszczalni ścieków: 512,
  - 715 inwestycji w zakresie OZE oraz 1800 inwestycji związanych z podnoszeniem efektywności energetycznej i kogeneracji;
- inwestycje w kapitał ludzki:
  - liczba utworzonych nowych miejsc pracy w ramach EFRR i FS: 151 592 etaty, w tym 4028 etatów badawczych,
  - liczba utworzonych nowych miejsc pracy w ramach EFS: 257 798 etatów (dane pozyskane z wniosków o płatność);
- ICT:
  - długość wybudowanej sieci Internetu szerokopasmowego: 55 151 km,
  - liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dofinansowanie dostępu do Internetu: 213 650,
  - liczba nowych e-usług: 5780;
- B+R+I:
  - liczba objętych wsparciem ośrodków badawczych: 644,
  - liczba pomysłów innowacyjnych inkubowanych dzięki wsparciu: 2864,

- liczba projektów badawczych i rozwojowych w ośrodkach badawczych: 231,
- liczba utworzonych/zmodernizowanych laboratoriów: 1909,
- liczba wdrożonych technologii: 3736;
- rozwój przedsiębiorczości:
  - liczba przedsiębiorstw objętych systemem B2B: 28 353,
  - liczba wspartych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych: 157,
  - liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu: 246,
  - powierzchnia wspartych terenów inwestycyjnych: 15 594 ha.

4. Fundusze europejskie w latach 2015-2020

Komisja Europejska w dniu 23 maja 2014 r. zatwierdziła Umowę Partnerstwa, czyli najważniejszy dokument określający strategię inwestowania nowej puli środków europejskich w naszym kraju. Umowę Partnerstwa przygotowują wszystkie kraje Unii Europejskiej. W Polsce instytucją wiodącą było Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, ale dokument powstał we współpracy z innymi urzędami centralnymi, samorządami i partnerami społecznymi i gospodarczymi. Polska jest jednym z pierwszych krajów UE, który zakończył negocjacje Umowy Partnerstwa. Najważniejszym aktem prawnym, który zapewni ramy prawne po stronie polskiej dla realizacji zapisów Umowy Partnerstwa, jest ustawa o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (tzw. ustawa wdrożeniowa). 11 lipca 2014 r. dokument został uchwalony przez Sejm RP, w życie wszedł 13 września 2014 r. W dokumencie przedstawiono m.in.:

- najważniejsze zasady inwestowania funduszy unijnych,
- powiązania pomiędzy funduszami a dokumentami strategicznymi,
- podział funduszy na poszczególne dziedziny,
- układ programów operacyjnych,
- podział odpowiedzialności za zarządzanie pieniędzmi europejskimi pomiędzy szczeblami regionalnym i centralnym.

Nowością jest ujęcie w jednym dokumencie, w celu lepszej koordynacji, funduszy polityki spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybołówstwa. Zgodnie z Umową Partnerstwa fundusze zostaną zainwestowane w te obszary, które w największym stopniu przyczynią się do rozwoju Polski. Wśród nich:

- zwiększenie konkurencyjności gospodarki,
- poprawę spójności społecznej i terytorialnej kraju,
- podnoszenie sprawności i efektywności państwa.

Nominalnie wciąż najwięcej będziemy inwestować w infrastrukturę transportową (drogową i kolejową), ale największy wzrost wydatków dotyczyć będzie innowacyjności i wsparcia przedsiębiorców. Dzięki szerszej ofercie zwrotnych instrumentów finansowych (m.in. pożyczek, poręczeń) będzie można wesprzeć więcej projektów realizowanych przez małe i średnie przedsiębiorstwa. Nadal finansowane będą inwestycje w ochronę środowiska i energetykę, także projekty m.in. z dziedziny kultury, zatrudnienia, edukacji czy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Samorządy województw będą zarządzać większą niż dotąd pulą europejskich pieniędzy. W latach 2007-2013 ok. 25 proc. wszystkich środków było wdrażanych przez samorządy, obecnie będzie to niemal 40 proc. Nowy budżet to również inwestycje w miasta. Wsparcie otrzymają projekty związane z kompleksową rewitalizacją (w tym rewitalizacją społeczną), ekologicznym transportem miejskim, gospodarką niskoemisyjną. Ponadto, miasta wojewódzkie wraz z okalającymi je gminami będą realizować wspólne projekty, m.in. związane z dostępnością komunikacyjną.

Łączna kwota środków przewidzianych dla krajów członkowskich w latach 2014-2020 na politykę regionalną przekroczy 351 mld euro, a więc ponad jedną trzecią całych wydatków Unii Europejskiej. Polska jest największym beneficjentem pomocy unijnej. W latach 2014-2020 Unia Europejska przeznaczyła dla naszego kraju 82,5 mld euro. W latach 2014-2020 będzie wdrażanych w Polsce 6 krajowych programów operacyjnych (tabela 2) zarządzanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju oraz 16 programów regionalnych zarządzanych przez Urzędy Marszałkowskie.

Tabela 2

Środki unijne w programach krajowych wdrażanych w Polsce w latach 2014-2020

Lp.	Nazwa programu	Fundusze Europejskie
1	Program Infrastruktura i Środowisko	27,4 mld euro
2	Program Inteligentny Rozwój	8,6 mld euro
3	Program Wiedza Edukacja Rozwój	5,4 mld euro
4	Program Polska Cyfrowa	2,2 mld euro
5	Program Polska Wschodnia	2 mld euro
6	Program Pomoc Techniczna	0,7 mld euro
7	Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej	0,7 mld euro

Źródło: www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-dzialania-funduszy/czym-sa-fundusze-europejskie/.

Najwięcej środków przeznaczono na Program Infrastruktura i Środowisko, tj. 27,4 mld euro. Priorytetami tego programu są: gospodarka niskoemisyjna, ochrona środowiska, rozwój infrastruktury technicznej kraju i bezpieczeństwo energetyczne. Drugim co do wielkości środków jest Program Inteligentny Rozwój, na który przeznaczono 8,5 mld euro. Jest to nowy program wspierania innowacji. Wsparcie otrzymają przede wszystkim przedsięwzięcia z obszaru technologii informacyjno-komunikacyjnych, biogospodarki, zdrowej żywności czy jakości życia, tzw. inteligentne specjalizacje. Celem Programu Wiedza Edukacja Rozwój jest poprawa polityki i działań publicznych na rzecz rynku pracy, edukacji i całej gospodarki; zwłaszcza wsparcie szkolnictwa wyższego ukierunkowane na potrzeby rozwoju; promocja innowacji społecznych i współpracy ponadnarodowej. Kolejny Program Polska Cyfrowa ma na celu zwiększenie dostępności do Internetu, stworzenie przyjaznej dla obywatela e-administracji, która umożliwi załatwianie wielu spraw za pośrednictwem komputera oraz upowszechnienie w społeczeństwie wiedzy i umiejętności korzystania z komputerów. Program Polska Wschodnia jest ponadregionalnym programem dla województw Polski Wschodniej mającym na celu wzrost konkurencyjności i innowacyjności makroregionu Polski Wschodniej przez wsparcie innowacyjności i rozwoju badań oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej makroregionu, w szczególności dzięki dostępności transportowej. Program Pomoc Techniczna ma zapewnić sprawne działanie instytucji systemu wdrażania funduszy, jak również stworzenie skutecznego systemu informacji i promocji środków europejskich. Dodatkowo projekty realizowane z partnerami zagranicznymi zostaną dofinansowane z programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Ponadto w Polsce realizowany będzie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (8,5 mld euro) oraz Program Rybactwo i Morze (0,5 mld euro). Poza programami krajowymi fundusze unijne przeznaczone są na 16 programów regionalnych. Ich celem jest wspieranie rozwoju wszystkich regionów. Fundusze zarządzane są w tym przypadku nie przez władze centralne, a instytucje samorządowe – czyli zarządy województw. Środki unijne zaangażowane w programach regionalnych zostały zawarte w tabeli 3.

Tabela 3

Środki unijne zaangażowane w programach regionalnych w latach 2014-2020

Lp.	Województwo	Środki unijne
1	dolnośląskie	2,25 mld euro
2	kujawsko-pomorskie	1,9 mld euro
3	lubelskie	2,23 mld euro
4	lubuskie	0,9 mld euro
5	łódzkie	2,25 mld euro
6	małopolskie	2,87 mld euro
7	mazowieckie	2,08 mld euro
8	opolskie	0,9 mld euro
9	podkarpackie	2,1 mld euro
10	podlaskie	1,21 mld euro
11	pomorskie	1,86 mld euro
12	śląskie	3,47 mld euro
13	świętokrzyskie	1,36 mld euro
14	warmińsko-mazurskie	1,72 mld euro
15	wielkopolskie	2,45 mld euro
16	zachodniopomorskie	1,6 mld euro

Źródło: www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-dzialania-funduszy/czym-sa-fundusze-europejskie/.

Poziom dofinansowania unijnego dla Mazowsza jako regionu lepiej rozwiniętego wynosi 80%, a dla pozostałej części kraju – 85% jak dla wszystkich regionów mniej rozwiniętych. Głębsza decentralizacja to jedna z kluczowych zmian w dotychczasowym systemie zarządzania środkami europejskimi. Unijne fundusze płynące do regionów pochodzą będą z dwóch źródeł, tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (w sumie ponad 55% środków) oraz z Europejskiego Funduszu Społecznego (ponad 70% pieniędzy). W ten sposób władze regionalne przejmą dużą odpowiedzialność za wspieranie tzw. projektów „miękkich” – obejmujących m.in. szkolenia zawodowe i doradztwo czy aktywizację bezrobotnych. Samorządy województw będą zarządzać tymi środkami – tak jak dotychczas – poprzez regionalne programy operacyjne (16 oddzielnych programów). Środki dla poszczególnych województw na realizację regionalnych programów operacyjnych zostały wyliczone na podstawie opracowanej metodologii. Ich ostateczna wysokość została ustalona w wyniku partnerskiego dialogu Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju oraz urzędów marszałkowskich, uwzględniając potrzeby rozwojowe poszczególnych województw oraz ich potencjały.

Swe cele rozwojowe na lata 2014-2020 regiony (zaprezentowane w tabeli 4) oparły na samodzielnie określonych tzw. inteligentnych specjalizacjach. Są to obszary o największym potencjale, których rozwój może prowadzić do efektywniejszego konkutowania regionów na rynku krajowym i międzynarodowym. Koncepcja inteligentnych specjalizacji zakłada, że region (albo też kraj) najlepiej rozwija się wykorzystując swe „silne strony”, czyli specyficzny potencjał.

Tabela 4

Osie priorytetowe RPO na lata 2014-2020 z kwotami na grudzień 2014

WOJEWÓDZTWO									
doInośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie		
I. Przedsiębiorstwa i innowacje – 415,5 mln euro	I. Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu – 429,6 mln euro	I. Badania i innowacje – ok. 100 mln euro z EFRR	I. Gospodarka i innowacje (środki EFRR) – 193,7 mln euro	I. Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy – ok. 201,6 mln euro (EFRR)	I. Gospodarka wiedzy – 250 mln euro	I. Badania i innowacje w nauce oraz gospodarce – 278 mln euro	I. Innowacje w gospodarce – 73,6 mln euro		
II. Technologie informacyjno-komunikacyjne – 66,4 mln euro	II. Cyfrowy region – 50,2 mln euro	II. Cyfrowe lubelskie – ok. 72 mln euro z EFRR	II. Rozwój Cyfrowy (środki EFRR) – 39,2 mln euro	II. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka – ok. 274,8 mln euro (EFRR)	II. Cyfrowa Małopolska – 140 mln euro	II. Wzrost e-potencjału Mazowsza – 154 mln euro	II. Konkurencyjna gospodarka – 94,9 mln euro		
III. Gospodarka niskoemisyjna – 392,3 mln euro	III. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie – 282,2 mln euro	III. Konkurencyjność przedsiębiorstw – ok. 291 mln euro z EFRR	III. Gospodarka niskoemisyjna (środki EFRR) – 108 mln euro	III. Transport – ok. 395,6 mln euro (EFRR)	III. Przedsiębiorcza Małopolska – 240 mln euro	III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przyszłości – 213 mln euro	III. Gospodarka niskoemisyjna – 123,5 mln euro		
IV. Środowisko i zasoby – 180 mln euro	IV. Region przyjazny środowisku – 118,7 mln euro	IV. Energia przyjazna środowisku – ok. 150 mln euro z EFRR	IV. Środowisko i kultura (środki EFRR) – 91,5 mln euro	IV. Gospodarka niskoemisyjna – ok. 224,9 mln euro (EFRR)	IV. Regionalna polityka energetyczna – 420 mln euro	IV. Przejście na gospodarke niskoemisyjną – 324 mln euro	IV. Zapobieganie zagrożeniom – 23 mln euro		
V. Transport – 340,6 mln euro	V. Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu – 206 mln euro	V. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna – ok. 258 mln euro z EFRR	V. Transport (środki EFRR) – 136 mln euro	V. Ochrona środowiska – ok. 117,5 mln euro (EFRR)	V. Ochrona środowiska – 138 mln euro	V. Gospodarka przyjazna środowisku – 91 mln euro	V. Ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego – 75,7 mln euro		

cd. tabeli 4

VI. Infrastruktura spójności społecznej – 163 mln euro	VI. Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry – 241,6 mln euro	VI. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów – ok. 154 mln euro z EFRR	VI. Regionalny rynek pracy (środki EFS) – 70,9 mln euro	VI. Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu – ok. 279,1 mln euro (EFRR)	VI. Dziedzictwo regionalne – 169,1 mln euro	VI. Jakość życia – 116 mln euro	VI. Zrównoważony transport na rzecz mobilności mieszkańców – 193,5 mln euro
VII. Infrastruktura edukacyjna – 61 mln euro	VII. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność – 39,8 mln euro	VII. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego – ok. 70 mln euro z EFRR	VII. Równowaga społeczna (środki EFS) – 68,2 mln euro	VII. Infrastruktura dla usług społecznych – ok. 127,7 mln euro (EFRR)	VII. Infrastruktura transportowa – 390,5 mln euro	VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego – 367 mln euro	VII. Konkurencyjny rynek pracy – 95,2 mln euro
VIII. Rynek pracy – 254,3 mln euro	VIII. Aktywni na rynku pracy – 183,6 mln euro	VIII. Mobilność regionalna i ekologiczny transport – ok. 271 mln euro z EFRR	VIII. Nowoczesna edukacja (środki EFS) – 79,9 mln euro	VIII. Zatrudnienie – ok. 159,8 mln euro (EFS)	VIII. Rynek pracy – 270,8 mln euro	VIII. Rynek pracy – 138 mln euro	VIII. Integracja społeczna – 73,9 mln euro
IX. Włączenie społeczne – 143,9 mln	IX. Solidarne społeczeństwo – 124,6 mln euro	IX. Rynek pracy – 197 mln euro z EFS	IX. Infrastruktura społeczna (środki EFRR) – 83,4 mln euro	IX. Włączenie społeczne – ok. 162 mln euro (EFS)	XI. Region spójny społecznie – 232 mln euro	IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem – 172 mln euro	IX. Wysoka jakość edukacji – 58,9 mln euro
X. Edukacja – 156,1 mln euro	X. Innowacyjna edukacja – 131,1 mln euro	X. Adaptacyjność przedsiębiorstw i pracowników do zmian – ok. 55 mln euro z EFS	X. Pomoc techniczna (środki EFS) – 36,1 mln euro	X. Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie – ok. 115 mln euro (EFS)	X. Wiedza i kompetencje – 204,9 mln euro	X. Edukacja dla rozwoju regionu – 162 mln euro	X. Inwestycje w infrastrukturę społeczną – 94,9 mln euro
XI. Pomoc techniczna – 79,2 mln euro	XI. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność – 36,3 mln euro	XI. Włączenie społeczne – ok. 180 mln euro z EFS	XI. Pomoc techniczna (środki EFS) – 36,1 mln euro	XI. Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności – ok. 130 mln euro (EFS)	XI. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej – 170 mln euro	XI. Pomoc techniczna – 73 mln euro	XI. Pomoc techniczna – 37,8 mln euro

cd. tabeli 4

IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego – 186,2 mln euro	IV. Poprawa dostępności transportowej – 208 mln euro	IV. Kształcenie zawodowe (EFRR) – 67,1 mln euro	IV. Efektywność energetyczna, OZE i gospodarka niskoemisyjna – 796,8 mln euro	IV. Dziedzictwo naturalne i kulturowe – 176,6 mln euro	IV. Efektywność energetyczna – 267,8 mln euro z EFRR	IV. Środowisko (EFRR) – 204 mln euro	IV. Naturalne otoczenie człowieka – 90,4 mln euro z EFRR
V. Infrastruktura komunikacyjna – 406,4 mln euro	V. Gospodarka niskoemisyjna – 180,5 mln euro	V. Zatrudnienie (EFS) – 223,6 mln euro	V. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów – 208,2 mln euro	V. Nowoczesna komunikacja – 129,5 mln euro	V. Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów – 105,2 mln euro z EFRR	V. Transport (EFRR) – 414 mln euro	V. Zrównoważony transport – 282,7 mln euro z EFRR
VI. Spójność przestrzenna i społeczna – 217,8 mln euro	VI. Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami – 57 mln euro	VI. Integracja (EFS) – 114,3 mln euro	VI. Transport – 473 mln euro	VI. Rozwój miast – 118,6 mln euro	VI. Kultura i dziedzictwo – 131 mln euro z EFRR	VI. Rynek pracy (EFS) – 265 mln euro	VI. Rynek pracy – 165 mln euro z EFS
VII. Regionalny rynek pracy – 227,4 mln euro	VII. Poprawa spójności społecznej – 59 mln euro	VII. Zdrowie (EFRR) – 107,4 mln euro	VII. Regionalny rynek pracy – 224,4 mln euro	VII. Sprawne usługi publiczne – 131,3 mln euro	VII. Infrastruktura transportowa – 196,3 mln euro z EFRR	VII. Włączenie społeczne (EFS) – 197,3 mln euro	VII. Włączenie społeczne – 131,2 mln euro z EFS
VIII. Integracja społeczna – 169,1 mln euro	VIII. Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej – 179,3 mln euro	VIII. Konwersja (EFRR) – 161,2 mln euro	VIII. Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy – 187,8 mln euro	VIII. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo – 109,2 mln euro	VIII. Obszary wymagające rewitalizacji – 64,8 mln euro z EFRR	VIII. Edukacja (EFS) – 156,3 mln euro	VIII. Edukacja – 90,2 mln euro z EFS
IX. Jakość edukacji i kompetencji w regionie – 128,5 mln euro	IX. Rozwój lokalny – 29 mln euro	IX. Mobilność (EFRR) – 335,8 mln euro	IX. Włączenie społeczne – 260,9 mln euro	IX. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem – 99,6 mln euro	IX. Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych – 80,4 mln euro z EFRR	IX. Infrastruktura dla kapitału ludzkiego (EFRR) – 261,6 mln euro	IX. Infrastruktura publiczna – 45 mln euro z EFRR

cd. tabeli 4

X. Pomoc techniczna – 69,7 mln euro		X. Energia (EFRR) – 214,9 mln euro	X. Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna – 293,4 mln euro	X. Otwarty rynek pracy – 125,1 mln euro	X. Regionalny rynek pracy – 181,8 mln euro z EFS	X. Pomoc techniczna (EFS) – 70,7 mln euro	X. Pomoc techniczna – 64 mln euro z EFS
		XI. Środowisko (EFRR) – 120,9 mln euro	XI. Wzmocnienie potencjału edukacyjnego – 194,9 mln euro	XI. Pomoc techniczna – 50 mln euro	XI. Włączenie społeczne – 128 mln euro z EFS		
		XII. Pomoc techniczna (EFS) – 65,2 mln euro	XII. Infrastruktura edukacyjna – 81,1 mln euro		XII. Pomoc techniczna – 58 mln euro z EFS		
			XIII. Pomoc techniczna – 110 mln euro				

Źródło: Opracowanie własne.

Oprócz indywidualnie określanych przez województwa inteligentnych specjalizacji, programy regionalne wspierać będą też dziedziny wspólne dla wszystkich województw. Zaliczamy do nich m.in. wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – przede wszystkim w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. Fundusze europejskie pomogą podnieść innowacyjność przedsiębiorstw i ich konkurencyjność, na przykład przez wsparcie działalności badawczo-rozwojowej, powiązań sektora biznesu i nauki. Szczególne znaczenie w nowej perspektywie finansowej będzie miało wykorzystywanie badań naukowych w gospodarce – tak by powstawały nowatorskie produkty i usługi.

5. Podsumowanie

- 1) Analizując wsparcie, jakie Polska otrzymała w ramach polityki spójności na lata 2007-2013 to stanowiły one 1/5 środków, jakie były przewidziane dla wszystkich Państw Członkowskich. Możemy powiedzieć, że wykorzystaliśmy przeznaczone środki unijne, co potwierdzają następujące liczby: 301,7 tys. wniosków złożonych na całkowitą kwotę dofinansowania 613,2 mld zł (według danych KSI SIMIK od początku uruchomienia programów w 2013 roku do 10 maja 2015 roku). Efekty korzystania z funduszy europejskich są zauważalne w Polsce, co potwierdzają badania oraz hasło kampanii reklamowej: „Każdy korzysta – nie każdy widzi”.
- 2) W świetle nowej perspektywy na lata 2014-2020 otrzymaliśmy 82,5 mld euro z unijnej polityki spójności. To ogromna suma pieniędzy, której skuteczne i efektywne wydanie jest dużym wyzwaniem. Fundusze europejskie mocniej niż dotychczas wspierać będą badania i rozwój, a regiony zarządzać będą niebagatelną kwotą ponad 31 mln euro oraz podejmą większą odpowiedzialność za realizację polityki rozwoju.

Bibliografia

1. Komunikat Komisji Europejskiej. EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Komisja Europejska, Bruksela, 03.03.2010, KOM(2010) 2020 wersja ostateczna.
2. Umowa Partnerstwa. Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 23 maja 2014.
3. Biuletyn Informacyjny „Fundusze Europejskie w Polsce”, Nr 34, czerwiec 2014.
4. Biuletyn Informacyjny „Fundusze Europejskie w Polsce”, Nr 35, październik 2014.

5. Biuletyn Informacyjny „Fundusze Europejskie w Polsce”, Nr 36, grudzień 2014.
6. Kwieciński J., Adamik P.: Stan wykorzystania funduszy europejskich. VII raport. Raport Business Centre Club, Warszawa, 11 października 2013.
7. Wykorzystanie środków UE w ramach Narodowej Strategii spójności na lata 2007-2013. Informacja miesięczna za sierpień 2015 r. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, wrzesień 2015.
8. www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-dzialania-funduszy/czym-sa-fundusze-europejskie/.
9. www.funduszeuropejskie.gov.pl.